

DEO OPTIMO MAX.
UNI ET TRINO,
VIRGINI DEI-PARÆ ET S. LUCÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA
CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS

manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Martis decimâ nonâ mensis Aprilis, anno Domini M. DCC. LXXXV.

M. JOANNE AUGUSTINO COUTAVOZ, Chirurgiæ Gallico Idiomate Professore designato,

M. SIMON VACHER, Regis exercituum in Insulâ Corsicâ Medici primarii vices gerente Doctore Medico Præside.

An Scientæ viris, præclaræ fœminis artes.

I.

LONGO jàm innotuit ab ævo, mentem & corpus ità simul mutuo & intimo jungi fœdere, ut malè affecto corpori condoleat anima, valente & recreato corpore, bellè se pariter habeat mens hilaris; & vicissim mens morosa corpus languidum elumbe, vegetum verò & alacre festiva socium habeat.

Non mirum igitur si inspiratus aër vel nitidus, vel crassus, assumpta alimenta vel tenuis, vel viscidi succi ingenium faciant, vel subtile, vel tardum, vel hebete, vel acutum. Sic qui puro gaudentes Occitaniæ cælo, Montis Pessulani, vel Biterrarum incolæ jocosi, salubrem inspirant aërem, acris & arguti laude florent ingenii, dùm è contrà Belgarum sub cælo degentium caliginoso, crudus & caligat animus. Jucundus & floridus aspectus Italiæ, jucundiores forsàn Ariosti chimeras peperit, dum è contrà nihil nisi mæstum, nihil nisi truce somniant æternis consepulti nivibus, fumosi Russiarum incolæ. Sic, quos pingui è malis expresso liquore saginat Neustria colonos, non ut Vascones generosis inebriatos succis uvarum, lepidos, dicaces, leporum & facetiarum disertos reperias. Fœcundi fontes hilaritatis & urbanitatis Gallicæ salutentur pleni campani calices; at Britannicæ severitatis & tristitiæ, accusentur haustus lupulatæ cerevisiæ tristiores. Quod si corporis alimenta alia & alia diversimodè mentem afficiant, neque stupendum erit si alia & alia scientiarum studia, quæ mentis sunt pabula, sanitati corporis efficaciter tuendæ, vel penitùs evertendæ, plùs minùs ve conducant. Sic abstrusis infixus computationibus & calculis Geometra cogitabundus, oblectamenta vitæ, tutissima certè sanitatis præsidia, fastidit. Quem si à studio ægrè divulsum ad theatrum pertraxeris invitum, huic nèc ridicula Thaliæ persona, nec Tragici Melpomenes planctus, lenem risum, aut levem fletum elicient; inter immodesto risu corruentes, inter effusè lacrymantes immotus stat solus; hunc audias placidè dicentem: quid exindè probati? Furtìm illico Spectaculo se subducit, ad amata revolat studia, peractas jàm rationes reputaturus, novas inchoaturus, donèc labore victus improbo, immodicarum quas natura vetat vigiliarum, ipsi naturæ luat pœnas. Hunc videas incedentem non hominem, sed spectrum hominis, excavatos benignus fugit Morpheus oculos, aut si pactis cùm insomniâ brevibus induciis, ad tempus remittatur vigilia, nequaquam debiti fruitur beneficio somni, quæ diù peracta sunt computa, somnians animo reputat, ità ut laboriosis diebus noctes agat laboriosiores. At ille quem indulgentiùs habuerut alumnum musæ, qui nescit laborem, cujus è fæcundo per ludum defluunt calamo versus faciles, diù lætus lætitiam spargit, & noctu dum otio indulget placido, nihil nisi suave, nihil nisi jucundum delirat, donèc vix elucente crepusculo suscitatus, hilari salutet auroram cantilenâ. Hunc sanitate vigentem declarant rosei vultûs nitor, non mendax ciborum appetentia, coctio facilis & prompta, quæcumque uno verbo vegetæ dantur indicia valetudinis.

Cùm igitur tàm vivide corpus afficiant mentis pabula, non absonum videbitur, si ingentis habitâ ratione discriminis quod fuit naturam inter masculinam & muliebrem, tùm in ordine Phisico, tùm in ordine morali, interpositum, quæ huic quæ illi sexui conveniant, assignaverimus.

I I.

QUEMADMODUM generalem corporis vitam conſtituunt ſpeciales organorum vitæ (1), ità & ex eorum integritate particulari totalis exurgit corporis incolumitas. At eheu! non nobis miſeris mortalibus perfectâ ſanitate frui datur quam bellè moderata largiretur partium harmonia, non nobis quibus cruciatus intrà maternos prima affulſit aurora quibus intrà proprios ultima dies expectanda. Is itaque valere dicitur, cui levis duntaxat organi cujuſdam læſio, leve corporis totius ſanitati detrimentum affert; ideò & fit æſtimatio morbi, prout plùs minùs ve receditur ab eo felici ſtatu quem harmonicum ſuppoſuimus: undè prima ea eruenda concluſio, perquam periculoſum graſſari morbum, ſi perquàm nobile lædatur organum. Quis autem omnium nobiliſſimum non agnoſcet cerebrum, quod omnibus providens, ſenſationum quaſi ſpeculum, motuum fons, immò & cogitationis inſtrumentum eſſe videtur? non mirum igitur ſi ægrotante cerebro, ægrotent ſimul & corpus & anima; cujus commercii cauſas indagare non fert animus. Hoc (2) alii tribuant inſulsè vibrationibus quibuſdam ab aſſignatis corporis centris, ad alias partes tendentibus; principium admittant alii (3) mentem inter & corpus medium, per quod alterutrius mutationes utrique transferantur: non ad nos. Id duntaxat inconcuſſum poſuit experientia, altioribus & protractioribus animi meditationibus inſiſtere pediſſequa, melancholiam hypochondriaſim, eos uno verbo morbos omnes è tardiori ſoboleſcentes humorum circuitu, dùm pariter defatigato & dolente corpore (4), quaſi ſopita mens hebeſcit. Res autem aliter ſeſe habere mirandum prorsùs foret, ſi attendatur quibus corporis motibus adjuventur altæ mentis cogitationes. Eam rebus abſtruſis hærentem, implicatam, immerſam comitatur diaphragmatis tenſio, proindèque retardatur reſpiratio, cujus moram ſequitur mora circulationis. Actione quaſi ſpaſmodicâ tentantur parietes abdominis, undè cohibita periſtaltici motûs alternatio, undè præpedita alimentorum coctio, proindèque ſufflaminata partium nutritio. Ejuſmodi ſuſtinendis impunè ſanitatis tentationibus ſexum utrumque non æquè parem creavit natura. Itaque inter animi pabula ea ſequiori aſſignentur, quorum imaginationis acie quaſi inchoata digeſtio, in-

(1) « Vitam habent animantia & animantium partes ». Hypocrates de Aliment.

(2) Videas *LaCaze*, *Traité de l'Homme phyſique & moral*.

(3) Videas *Barthez*, *Elémens de la Science de l'Homme*.

(4) « Mens increſcit cùm adeſt ſanitas, cujus curam habere eos qui rectè ſentiunt præclarum » eſt. Ubi verò corporis habitus dolet, mens ad virtutis exercitationem, nullam adhibet diligen- » tiam præſens enim morbus animam vehementer hebetat, & intelligentiam in affectûs cognationem » ſecum adducit ». Democrit in Epiſt. ad Hyppoc.

genii alacritate promptè perficiatur, ne quid incoctum relinquatur, quod brevi nauseabundum haberet indolis inconstantia. At eum apud sexum quem commendant innata ad sublimia propensio, innixa ratione sciendi cupido, imaginatio probè temperata, judicium maturum, impedimentis stimulata constantia, cùm facultate, si fas sit ità loqui, coctrice polleat mens robusta, permittantur illi difficilioris coctionis alimenta, quibus in propriam substantiam vertendis minimè se præbet imparem.

I I I.

QUOS muniis valdè dissimilibus tùm naturalibus, tùm civilibus, adimplendis viros & fæminas destinari vellet natura parens, valde dissimilibus ideò tùm corporis tùm ingenii dotibus instrui curavit. Ea enim præter organa, quæ generis humani in perpetuum renovandi certa sunt pignora, quæque vel marem vel fæminam constituunt, innumera dantur specimina, quibus sexum dignoscas utrumque. Vir qui potentiùs incumbat aratro, latiori conspicuus est pectore, remotioribus à se invicem humeris, breviori quam validè coercent pectoralis & detloides musculi claviculâ; corpus totum procerius, robustius, fibrâ constatcrassiori, telâ cellusosâ stipatiori; musculorum illi major moles, asperior ossiumcompages, meliùs expressa processuum inæqualitas, validiores pulsantis Aortæ contractiones & dilatationes alternæ; addas quod duri mentum exasperent crines, veneranda virilitatis insignia. Masculi quem ad dominium natura vocavit, quasi totius Orbis Imperatorem, jussa proclamat vox ore pleno superbè resonans. Ad ardua natus nescio quid asperi ne dicam ferocis spirat, stimulata periculis roboratur ejus studiosa constantia, adeò ut ex ipsis difficultatum ambagibus suppetat filus, cujus ope è labyrintho protinùs expediatur. In corpore virili mens habitat mascula, robusta non venusta, tritum iter carpere dedignatur, inacessam amat rupem superare, in agro plano nunquàm incedit, ad montis fastigium adrepit.

At fæminæ quibus laboriosum sinûs telluris sulcandi non fuit munus imperatum, sed moderandæ domûs & regendæ, alendæ prolis & educandæ, beandæ societatis & exhilarandæ fortunata fuit demandata cura, iisdem nèc corporis nèc ingenii viribus indigebant. Ideò nèc eadem ac viris habitûs præstantia, ideò nèc eadem mentis indoles. Pro robore venustas, pro rudi musculorum asperitate, formosa rotunditas artuum, pro fibrâ, durâ, stipatâ, textus cellularis humidus, mollis, laxus. Placidior sanguinis circuitus languidiùs vasa propellit. Non hispidâ fædatur facies barbâ, sed tenellâ, persici ad instar pomi, rosea cutis induitur lanugine. Non deterret audientes vox horribilis, sed demulcet qui blandus subauditur sonus. Nèc minoribus ingenium quàm corpus muliebre beneficiis natura cumulavit. Conceptio prompta, memoria tenax, imaginatio fæcunda, eloquium facile, responsio concinna, hi sunt laquei quibus,

si vultûs non deliniamur illecebris, certò certiùs etsi nolentes irretiamur. Itaque non miremur si fæminæ quæ nunquàm inconstantem expertæ fuerunt victoriam, quæ non emptis triumphis assuevere, si quis forsàn suis victricibus armis opponatur obex, ne minimos quidem ad eum superandum adhibeant conatus, ratæ scilicet, id ut vincant satis & super esse, si videant & præsertìm videantur. Aliundè cum iis careant quæ sudoribus informantur vires, etsì quosdam nisus afferre luberet, incassùm ad opus sese accingerent, continuis non induratæ laboribus, quibus exantlandis, eas, ipsarum & studia & temperamenta fecerunt inhabiles.

I V.

UBI voluptatibus luxus dicavit aras, ibi nunquàm domicilium posuere scientiæ; ab iis enim exulant ingeniis, quæ ut fucum faciant, scientiarum quasì colore irrigata, assiduis parcunt laboribus, quibus, ut ipso penitùs tingerentur fuisset insudandum. Quem infensum experiuntur luxum scientiæ eumdem amicissimum habent artes præclaræ. Undè viri quos fecit institutio dura & agrestis duros & agrestes, scientiarum operosum exarare valeant agrum; fæminæ verò naturâ delicatulæ & molles, educatione molliores adhuc & delicatiores, iis indulgeant artibus quibus idoneæ potiùs nascuntur quàm fiunt. Sic ille de quo jam egimus geometra *cui vivere est cogitare*, die integrâ in domi secessu quasi sepultus, non interruptâ animi meditatione, soluto tandem problematis nodo, si posteà inter deambulandum nuper excogitatam praxi demonstret theoriam, novus ille quo corpus exercetur labor, defatigati fit ingenii debita recreatio, fit & malorum quæ protractiorem animi contentionem secuta fuissent certissima medela. Sic rerum natùralium indagator, qui in triplici regno naturam pertinaciter interrogat, postquàm ad incognitum eruendum fossile telluris penetralia fuit rimatus, postquàm ad eliciendum naturæ arcanum, lurido cadaveri studiosus incubuit, hunc ne credas, quietis gratiâ futilibus oblectamentis tempus terere; rure divaganti, nitidus cœlorum aspectus, lucis in obscurâ fodinâ desideratæ, cumulatè pendit usuram; dùm in singulis floribus quibus jucundè tellus distinguitur, nova miratur phenomena, lætum vigentis naturæ spectaculum, ejusdem mortuæ fædam delet memoriam, salubres florum halitus putridis inquinatos miasmatis purgant humores. Talibus impares laboribus quis negabit fœminas, si quidem ipsa congrua scientiis oblectamenta, vires earum longe superent. Cum ipsis in lucem editis, proprio arriserit operi natura, suâ sorte vivant contentæ, denegatis non superbientes viribus, graviora non affectantes onera, discant.... quid valeant humeri, quid ferre recusent. Imbecilles Athletæ in scientiarum arenâ, descendant in artium palæstram, multiplici procul dubio coronâ cingendæ. Ad instrumentorum hilarem rithmum

paſſubus eleganter compoſitis, dùm ſuæ venuſtatis præmio, mirantium nempè plauſibus, gaudent, ſanitati conſulant; ſic enim deſidioſæ quam degunt vitæ vitia corrigunt. Blandiſonâ voce cantum modulantes, audientium aures demulceant, ſicque novum reſpirationis organis robur addant. Per molles errantes clivos, carthæ minutam mandent imaginem, quam haud imitando delineavit in amœno rure natura penicillo; sìc moderato vacantes exercitio, id ſuperveniet commodi, quod perpetuâ pacis agreſtis contemplatione, aletur aurea pax animi, ipſis ſanitatis fons ſaluberrimus. Suo tandem indulgentes genio (1) ſcribant amabiles verſiculos, in ludis floralibus haud cruentas miſceant pugnas, ſicque à domûs & familiæ curis mens utiliter abſtrahetur, ut poſteà promptior & alacrior ſolita inſtaurare muniâ valeat.

V.

JAM mulierum patronos, muliebrium etiam ineptiarum præcones, de ſexu clamitantes audio troſſulos, quod olim de vetere catone Livius: *Huic verſatile ingenium ſic pariter ad omnia, ut natum ad id unum diceres quodcumque agat.* Platonem, inquiunt, ignoras eaſdem & viris & fæminis aſſignare Provincias? Mendacem ne fecerunt Philoſophorum Principem clariſſimæ *Du Chatelet Agneſy*, aliæque benè multæ (2) quas inter doctiſſimos viros nèc injuriâ numerant ſcientiæ. Hæc non mediocrem Newtonianæ laudis ſibi partem vindicavit, illa quidquid in *infiniteſimali* calculo abſtruſius eſt, aſſiduis fuit ſcrutata lucubrationibus. Perbellè quidem: cùm molli perditoque Anacreonte (quem ſanè non recuſabunt Judicem) ſit mihi fas illis reponere. Forma mulieribus flammâ ferroque potentior; at denegandam ipſis prudentiam (φρονημα) ſolummodò viris concedendam natura decrevit. Nec eſt cur eam accuſent novercam, quæ cum ipſis quidquid eſt leporúm, quidquid venuſtatum largita ſit, quem eis indulſit tùm corporis, tùm animi nitorem decenti cultu adjuvari, non ambitioſo

(1) La Poéſie eſt un amuſement propre à leur beſoing, c'eſt un art folâtre & ſubtil, déguiſé, parler, tout en plaiſir, tout en montre comme elles.... En la Philoſophie elles prendront les diſcours qui les dreſſent à juger de nos humeurs & conditions, à ſe défendre de nos trahiſons, à régler la témérité de leurs propres déſirs.... Supporter la rudeſſe d'un mari, & l'importunité des ans & des rides, & choſes ſemblables; Voilà, pour le plus la part que je leur aſſignerois aux Sciences, *Montaigne Eſſais*, *T. 3. C.* 3.

(2) La Signora Maria Gaëtana Agneſi, publicè docuit Bononiæ Matheſim.

Helena Lucretia Piſcopia Cornara, laureâ Philoſophicâ ſummâ cùm laude fuit donatâ, An 1678.

Laura Baſſi Doctor Med, in Univerſitate Bononienſi fuit renuntiata.

ornatu jussit (1) obscurari. Cùm verò justas intrà limites contineri nesciant, vix scientiarum limen ingressæ, nihil nisi doctè garriunt.

(2) *Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,*
Hoc cuncta effundunt animi secreta, quid ultrà?
Concumbunt doctè.

Undè cùm acris ingenii Poëtâ liceat concludere :

Ergo scientiæ viris, præclaræ fœminis artes.

(1) Elles cachent & couvrent leurs beautés, sous des beautés étrangeres. C'est grande simplesse d'étouffer sa clarté pour luire d'une lumiere empruntée; elles sont enterrées & ensevelies sous l'Art. Montaigne. L. 3. C. 3.

(2) Juven. Sat. 6.

Proponebat Parisiis CLAUDIUS BARTHOLOMÆUS JOANNES LE CLERC, Parisinus, in supremo Senatu Patronus, necnon Saluberrimæ Facultatis Parisiensis Baccalaureus, Theseos Author.
A. R. S. H. 1785.

AB OCTAVA AD MERIDIEM.

Typis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1785.